

Je tucet náhodně vybraných lidí na ulici lepší než spolek akademiků?

- editor007 | 26. března 2024

SVĚT: Již po staletí řada významných osobností tvrdí, že ano. Filozof David Hume nebo nobelista Ronald Coase. Aneb o podceňování selského rozumu a nebezpečných vědcích, kteří říkají, že by ostatní měli něco udělat.

Osvícenský filozof David Hume

David Hume žil v 18. století. Jeho nejznámějším dílem je „Pojednání o lidské přirozenosti“. Upozornil, že osobní postoje autora, jeho etická stanoviska mají být striktně odděleny od popisu reality. Napsal:

„Vždycky jsem si všiml, že autor po nějakou dobu postupuje s běžnými způsoby argumentace, když jsem byl najednou překvapen, že místo toho, aby předkládal výroky, že něco je, nebo není, nesetkávám se s jiným výrokem, než že by něco mělo, nebo nemělo být.“

Tomuto argumentačnímu triku se říká Humeova gilotina nebo také v originále „Is-ought problem“.

Z tvrzení, že Karel v práci ukradl kladivo, nelze vyvodit závěr, že Karel by krást neměl. To, že krást se nemá, není popisem reality, ale morálním postojem.

Humeova gilotina je posun od popisných tvrzení, že něco je, k tvrzením normativním, že by něco mělo být, bez jasného oddělení obou tvrzení. Trik spočívá v tom, že při tomto posunu není nutné odůvodňovat předpoklady, za základě kterých autor tvrdí, že by se něco mělo udělat.

V případě krádeže kladiva je to neškodné, neboť vysvětlovat předpoklady netřeba, ale v jiných případech to tak jednoduché není. Například, že je „správné“ zavírat školy během pandemie, protože vědci říkají, že by to tak „mělo být“.

Historik Paul Johnson

Paul Johnson byl anglický žurnalista a historik. Zemřel minulý rok. Začínal jako levičák, ale nakonec skončil na straně Margaret Thatcher. Ve své knize „Intelektuálové“ věnoval jednu kapitolu zdrcující kritice Karla Marxe, ve které tvrdí, že špatný člověk, kterým Karel Marx byl, nemůže stvořit dobrou ideologii.

Na téma intelektuálů obecně napsal:

„Myslím však, že dnes cítím určitou skepsi u veřejnosti vůči intelektuálům, kteří nám kážou, cítím rostoucí tendenci obyčejných lidí zpochybňovat právo akademiků, spisovatelů a filozofů, jakkoli jsou významní, říkat nám, jak se máme chovat a co máme dělat. Zdá se, že se šíří přesvědčení, že intelektuálové nejsou jako rádci o nic moudřejší a jako příklady hodné následování nejsou vhodnější než staří šamani nebo kněží. Sdílím tuto skepsi.“

„Tucet lidí náhodně vybraných na ulici může přinejmenším stejně dobře vyjádřit rozumné názory na morální a politické otázky jako výběr intelektuálů. Ale šel bych ještě dál. Jedním z hlavních ponaučení našeho tragického století, v němž bylo obětováno tolik milionů nevinných životů ve snaze zlepšit osud lidstva, je: pozor na intelektuály.“

„Nejenže by se měli držet dál od mocenských pák, ale lidé by měli být silně podezřívaví, když se jim snaží nabízet kolektivní rady.“

Novinář William Buckley

William Buckley Jr. byl jedním ze zakladatelů amerického konzervativního hnutí ve druhé polovině minulého století. Jeho diskuzní pořad, ve kterém obhajoval selský rozum, byl nejdéle vysílaným diskuzním pořadem s jedním moderátorem v americké televizní historii. O intelektuálech si myslel toto:

„Radši bych svěřil správu USA prvním 400 lidem v bostonském telefonním seznamu, než akademikům z Harvardu.“

Jedním z důvodů pro preferenci telefonního seznamu bylo jeho přesvědčení, že:

„V akademické obci je největší koncentrace alarmistů, bláznů a extrémistů v téhle části blázince.“

Ekonom Murray Rothbard

Murray Rothbard z rakouské ekonomické školy se rozhodně nebál napsat věci napřímo:

„V čele mozkového centra síly, která se snaží využít slabost kapitalismu, jsou levicoví intelektuálové. Třída, která mnohonásobně narostla díky kapitalismem vybudované prosperitě a státním dotacím.“

„Poprvé v historii mají nezbytné nástroje k tomu, aby indoktrinovali širokou veřejnost. Navíc kapitalistický řád svobodného trhu považuje majetková práva a související svobodu slova za srdce systému, a proto neví, jak reagovat.“

„Proto se intelektuálové živení prsy svobodné kapitalistické společnosti při nejbližší příležitosti obrátí s vyceněnými zuby proti svým chlebovárcům a začnou okopávat základy kapitalistického systému. Zároveň využijí svého monopolu na formování veřejného mínění k tomu, aby převrátil původní význam slov jako je svoboda, právo nebo rovnost.“

Ekonom Ronald Coase

Ronald Coase dostal Nobelovu cenu za ekonomiku. Před padesáti lety napsal esej o samolibosti intelektuálů. Píše v něm:

Trh v některých případech selhává, tvrdí zastánci vládních regulací. Pokud automobilisté neplatí za znečištění ovzduší, které způsobí provozem svých aut, budou jezdit více, než když je stát dodatečnou daní na benzín přinutí, aby snížili svoji spotřebu a prostřednictvím daně zaplatili za znečištění.

Ale obdobně je na tom i trh s idejemi, neboť pokud by autoři reforem měli platit podíl na škodě, kterou jejich reformy občanům způsobí, viděli bychom, že selhání na trhu s idejemi je podobné situaci s benzinem.

Ekonom Thomas Sowell

Thomas Sowell je americký ekonom a publicista. Je mu přes devadesát let a je to černoch. Pochází z velmi chudých poměrů. Sám o sobě říká, že v mládí byl přesvědčený socialista. Pak šel pracovat na poštu a od té doby je z něj obhájce svobodné společnosti.

„V demokracii jsme se vždy museli obávat neznalosti těch nevzdělaných. Dnes se naopak musíme obávat neznalosti lidí s vysokoškolským diplomem.“

George Orwell

Autor románu z budoucnosti, který se stal napínavým příběhem ze současnosti (*sarkasmus*):

„Obyčejní lidé v ulicích pořád nejasně věří, že každý má právo na svůj názor. Jsou to pouze nebo v každém případě především literární a vědeční intelektuálové, ti lidé, kteří by měli být strážci svobody, kteří jí začínají opovrhovat v teorii i praxi.“

Zdroje:

(1) [Paul Johnson](#)

(2) [Thomas Sowell](#)

(3) [Murray Rothbard](#)